

Nyárfa-termesztési bemutató a Devecseri Állami Gazdaságban

DR. HALUPA LAJOS

Az erdészeti vándorgyűlésekhez hasonlóan hagyományossá válik, hogy minden évben egyszer összejönnek az ország különböző részein az állami gazdaságokban, termelészövetkezetekben dolgozó erdészek és az erdőtelepítést, nyárfa-termesztést támogató egyéb szakemberek. Ezeket a találkozókat mindig a nyárfa-termesztésben élenjáró, jó eredményeket elért valamelyik állami gazdaság területén rendezték meg. Itt megtekintve az eddig elért eredményeket, kicserélik tapasztalataikat, s megbeszélik a következő évek feladatait.

A Devecseri Állami Gazdaságnak az erdőtelepítésben, de elsősorban a nyárfa-termesztésben elért eredményeit már az a tény is bizonyítja, hogy 1971 júniusában már harmadszor került sor a találkozóra ebben a gazdaságban. Az első bemutató alkalmával — 1966-ban — az adott termőhelyen a nyárfa-termesztés jelentőségét s ennek alapján a jövőben megvalósítandó feladatokat és a kezdeti eredményeket mutatták be.

A Devecseri Állami Gazdaság 6206 ha összes területének a legnagyobb része az Északi Pannonhát erdőgazdasági táj déli, kavicsos homokhát tájrészletén van. Talaja igen változatos, a homoktól az agyagig, a kovárványos homokon kialakult humuszos homoktól a réti és a különböző erdőtalajokig minden megtalálható. Közös tulajdonságuk, hogy a talaj felső része általában savanyú, a mélyebb részeken a talajvíz áprilisban 50 cm körül helyezkedik el. A közeli talajvíz a nyárfa-termesztés szempontjából kedvező. A mezőgazdasági termesztésre ugyanez kedvezőtlen, mert géppel nem tudják időben elvégezni a talajművelést, vetést stb. Ezért ezeken a területeken a termésátlag igen alacsony volt. Ezenkívül a terület egy része 50—150 ha-os különálló tömbökben helyezkedik el, ezek mezőgazdasági művelése a szétszórtság és a nagy távolság miatt nem volt gazdaságos. Az Állami Gazdaság többek között a fenti okok miatt is az 1960-as évek közepéig deficités volt. A ráfizetés megszüntetési lehetőségeinek keresése során gondoltak a mély fekvésű és különálló tömbökben levő területek beerdősítésére is. Ezt a cellulóznyár program beindulása nagymértékben elősegítette. Az elgondolás helyességét bizonyította az a tény is, hogy 1966—67-ben, amikor a magas talajvíz miatt a mély fekvésű területeket nem tudták megművelni, a gazdaság lett deficités. A fenti okok miatt mintegy 1647 ha cellulóznyár telepítését vették tervbe.

1968-ban a tervek megvalósításának első szakaszában már több 50—100 ha-os, 1—2 éves, szép növekedésű nyáras bemutatója mellett a nyárfa-telepítésnél alkalmazott technológiával — a talajjelőkészítéstől az ápolásig — igyekeztek megismertetni a tapasztalatcsere résztvevőit.

A mostani bemutató egyik célja szintén az eddig elért eredmények ismertetése volt. Az Állami Gazdaság 1971 tavaszán 410 ha erdő mellett 1001 ha cellulóznyárral rendelkezett, ami az összes területének 22,7%-a. A következő 4 évben még további 646 ha cellulóznyárat kell ültetni ahhoz, hogy a tervezett 1647 ha meglegyen, és ekkor az erdő és a cellulóznyár együttesen a területnek 33,1%-a lesz.

Az eddig elért eredmények és a további tervek számszerű adatai egyértelműen bizonyítják, hogy a Devecseri Állami Gazdaságban a cellulóznyár és az erdő igen fontos termelési ágazat. Minderről a helyszíni bemutatók során is meggyőződhetek a résztvevők.

A bemutatón először a Pusztamiske 19/c erdőrésztletben levő 0,8 ha-os, 1966 tavaszán $3,5 \times 3,5$ m-es hálózatban 'I 214' olasznyár válogatott csemetével telepített állományt nézték meg. A telepítés az Állami Gazdaságban alkalmazott és a következőkben leírt technológiával történt.

A 70 cm-es mélyforgatást általában a szántókon legalább 3 hónappal, a többi művelési ágú területeken 6 hónappal a telepítés előtt elvégzik. Ezt a felületi talajmunka követi. Ennek minőségére is nagy gondot fordítanak, mert ez a biztosíték arra, hogy a telepítés után a keresztosoros gépi művelést meg tudják valósítani.

Az ültetés 70—80 cm mély és 60 cm átmérőjű — géppel fúrt — gödrökbe történik, amelyek helyét előre kitzüzik. Az ültetéskor az ültetőgödörbe általában 20—30 dkg vegyes műtrágyát (P, K, N 1 : 1 : 1 arányban) adagolnak amikor a csemetét az eredeti dugványmagasságig betemetik. Az ültetés után 1—2 évvel még újabb műtrágyázást végeznek géppel. Az ilyenkor kiszórt műtrágya mennyisége a talaj tápanyagtartalmától függően 2—8 q között változik. Így a Pusztamiske 19/c-ben 1968-ban 2 q vegyes műtrágyát adtak.

A talajt a telepítés után 3—4 éves korig évenként legalább három, ezután 10 éves korig évenként legalább két alkalommal ápolják. Szem előtt tartják azt az alapelvet, hogy a talajápolás célja nemcsak a gyomtalanítás, hanem a talaj szellőztetése is.

A törzsápolást a telepítés utáni második évtől kezdve végzik. Először koronaalakító nyesséssel a villás, a rosszindulatú vastag (4 cm) ágakat távolítják el. A törzs felnyesését akkor kezdik, amikor a záródás miatt az alsó ágak asszimilációs tevékenysége csökken.

Az 1968-as bemutató során a résztvevők többsége részéről jelentkezett az az igény, hogy a bemutatott 1—2 éves, igen jó kezdeti növekedést mutató állományokat egy később megrendezésre kerülő tapasztalatcsere során újból megnezhessék. Ezt az Állami Gazdaság vezetői figyelembe vették, és így a most bemutatott 3 évnél idősebb állományokat a résztvevők jórésze már 1968-ban is látta.

A Pusztamiske 19/c-ben egyrészt meggyőződhetek arról, hogy a kezdeti jó növekedés az elmúlt 3 évben is folytatódott, másrészt megtekinthették a nyárasokban a jövőben elvégzendő nevelővágásoknak a technológiáját. A gépesítés érdekében a belenyúlást az átlós sorok kivágásával mechanikusan végezték. Motorfűrészsel kivették a törzsszám 50%-át. A feldolgozás tő mellett, szintén motorfűrészsel, a közelítés pedig az ERTI közelítő kerékpárjához hasonló, traktort vontatású, kétkerekű kocsival történt.

A kérgezést az Egri Mezőgép Vállalat által gyártott géppel végezték.

A helyszínen sarangba rakva volt látható az 1 ha-ról kitermelt fa. Eszerint 6 éves korban 1 ha-ról 23,2 m³ ipari célra alkalmas vastagfát (4,5 m³ kivágás, 14 m³ papírfa, 1,5 m³ fagyapot alapanyag, 3,2 m³ rostfa), 4 m³ vékony törzsfát termeltek ki, aminek az együttes értéke közel 13 ezer Ft.

Mindezt a résztvevők nagy érdeklődéssel szemlélték, mert az elkövetkező években már sok állami gazdaságban és termelőszövetkezetben nagy területen kell a nyárasokban ezt a munkát elvégezni. A nyárnevelés ilyen módszerével a résztvevők nagy része egyetértett. Azonban több kérdés is felvetődött, elsősorban a nevelővágás elvégzésének időpontjával, mértékével és módjával kapcsolatban. Mivel hasonló problémák az előző évi nyírségi bemutató során is felvetődtek (Tóth B. 1970) az ERTI kísérletet létesített a Devecseri Állami Gazdaság területén is, hogy minél előbb választ tudjon adni a gyakorlat ezen kérdéseire. Igen szerencsés volt, hogy a későbbiekben ezt a kísérletet is bemutatták.

A kísérletet 1971 tavaszán az *Iszkáz VIII—1.* táblában létesítették. Ezt az állományt 1967 tavaszán 4×4 m-es hálózatban 'I 214'-es olasznyárral telepítették. A területen 27 db 40×40 m-es parcellát tűztek ki. A nevelővágás legkedvezőbb időpontjának megállapítására 1971 tavaszától kezdve 1975-ig (minden évben 3—3 parcellán 50%-os erélyű — mechanikus, az átlós sorok kivágásával — nevelővágást végeznek. Ezenkívül vizsgálják a belenyúlás mértékét (25 vagy 50%-os), a belenyúlás módját (átlós vagy soros), a belenyúlás milyenségét (mechanikus vagy válogató).

A bemutató során ismertetett adatok már felhívták a figyelmet arra, hogy nagyon fontos a nevelővágás időpontjának helyes megválasztása. A vizsgált állomány átlag fatömege 4 éves korban csak $43 \text{ m}^3/\text{ha}$ volt, viszont 3 cm-es átmérőnövedéket és 2 m-es magassági növedéket alapul véve 1 év múlva $73 \text{ m}^3/\text{ha}$ lesz a várható fatömeg.

Az Állami Gazdaság és az ERTI eredményes együttműködésének igazolására bemutatták még az *Iszkáz VIII-as* táblában 1968 tavaszán létesített nyár fajta- és hálózati kísérleteket is.

A gyakorlat állandóan visszatérő problémája a műtrágyázás. A mezőgazdasági üzemekben dolgozó szakemberek a mezőgazdasági növényeknél elért eredmények alapján egyöntetűen azon a véleményen vannak, hogy az intenzív nyártermesztés nem nélkülözheti a műtrágyázást. Ezért a lehetőségektől függően a legtöbb üzemben alkalmazzák is. Egzakt kísérletek alapján azonban még nem tudjuk megmondani, hogy különböző termőhelyi viszonyok között milyen műtrágyák a leghatékonyabbak s ez milyen adagolás mellett gazdaságos. Több ilyen jellegű kísérlet van már az országban. Ilyen kísérletet láthattunk a Somló-vásárhely községhatár kakasmajori részén is. Itt a Veszprém és Zala megyei Állami Gazdaságok Főosztálya szakaszolgálati laboratóriumának irányításával külön erre a célra készített műtrágyával végeznek egyrészt talajtrágyázási, másrészt lombtrágyázási kísérleteket. A kísérletet 1971 tavaszán állították be 2 ha-on, 2 éves 'I 214' olasznyárral telepített állományban. Sajnos az ültetéshez használt anyag nem volt teljesen fajtatiszta. Különböző mennyiségben van közte óriás-, holland- és francianyár. Mivel ez a kiértékelést befolyásolhatja, a bemutató résztvevői felvetették, helyes lenne, ha az ERTI illetékes szakemberei a fajtákat elkülönítenék.

Igen nagy érdeklődést váltott ki és élénk vitára adott alkalmat a különböző gyomirtó szerekkel végzett vegyszeres gyomirtási kísérlet az *Iszkáz VIII-as* táblában. A szakemberek nagy része egyetértett abban, hogy a jövő igényeit figyelembe véve ilyen jellegű kísérletekre feltétlenül szükség van, azonban a jelenlegi vegyszerárak mellett a vegyszeres gyomirtás a gépi talajművelésnél még nem gazdaságosabb.

Ugyanitt láthatták a résztvevők a cellulóznýár telepítéséhez és ápolásához használt munkagépeket (gödörfúró, függesztett tárcsa, függesztett fogas, színusz borona) működés közben. A legnagyobb érdeklődéssel fogadták a legtöbb szakember által működésben először látott színusz boronát, amely az erősen kötött és gyomos talajok kivételével minden területen eredményesen alkalmazható.

A nemesnyárasok nyesése — különösen 2 m-en felül — ma is megoldatlan. E problémát jórészt meg lehetne oldani a bemutatón látott, az NSZK-ban gyártott ágnyeső fűrésszel, amellyel 3—4 cm vastag ágakat kis erő kifejtéssel, egyszeri rántással, behasadás nélkül lehet levágni 5—6 m magasságig.

A bemutató másnapján *Erdős László* tartott beszámolót az állami gazdaságok erdőgazdasági tevékenységéről. Ismertette az eddig elért eredményeket és a jövőbeni feladatokat. Ennek során kiemelte, hogy a további nagyarányú

telepítés mellett fel kell készülni az állandóan növekvő fahasználati feladatok elvégzésére is.

Ezután a résztvevők hozzászólásaikban elismerésüket fejezték ki a bemutatón látottakról és ismertették az e téren elért eredményeiket és problémáikat is.

A legtöbb hozzászólásban szó esett az új elszámolási rendszerről, mely szerint az nem ösztönöz a cellulóznyár-telepítésre, mert a ráfordítás költségeit is alig kapják meg. Nem indokolt a nyártelepítés és a mezőgazdasági cellulóznyár-ültetvény közötti árkülönbözet. Hasonlóan sok szó esett a műtrágyázásról, és a kemizálásról.

A hozzászólók az eredmények ismertetése során rámutattak arra, hogy ezeket a különböző területen dolgozó mezőgazdászok és erdészek eredményes összefogása tette lehetővé. Az Állami Gazdaság vezetőinek elsődleges célja, hogy minden területet az elérhető legnagyobb jövedelmet biztosító kultúrával hasznosítsák. A gazdasági elemzések bebizonyították, hogy bizonyos termőhelyeken a cellulóznyáras tesz ennek eleget. Ezért az erdőgazdálkodást nem a mezőgazdaság vetélytársaként, hanem ennek szükségszerű kiegészítőjeként kezelik. Az egyéb növénytermesztéssel azonos elbírálás szerint biztosítják mindazokat a feltételeket, amelyek az intenzív nyártermesztéshez szükségesek. Az erdész szakemberek felhasználva ezeket a lehetőségeket, a legkorszerűbb módszereket alkalmazzák, mindenkor ügyelve a technológiai előírások legpontosabb betartására.

A technológiai fegyelem betartása az elkövetkezendő években fokozott gondot fog jelenteni. A munka előrehaladásával mindinkább a gyengébb területekhez közelednek, ezért különösen fontos az előzetes termőhelyvizsgálatok gondos elvégzése, aminek során ügyelni kell arra, hogy kétes sikerek reményében ne vállaljanak meg nem engedhető kockázatot. Ezzel ugyanis az eddig elért eredményeket is veszélyeztethetik.

A nyárfa apróbagoly károsítása csemetekertekben

TÓTH JÓZSEF

Nyárfatermesztésünk sikere nagymértékben függ a rendelkezésre álló nyár szaporítóanyag minőségétől. Egészséges csemeték nevelésének alapfeltétele, hogy a kisebb-nagyobb károkat okozó rovarokat, azok életmódját, kártételüket és az ellenük való védekezés lehetőségeit pontosan ismerjük. Az alábbiakban e munkához szeretnék segítséget nyújtani, egy kevésbé ismert kártevő bemutatásával.

Faunisztikai szempontból nem, de mint kártevőt új fajnak tekinthetjük a nyárfa apróbagoly nevű lepkét (*Nycteola asiatica* Krul.). Kártételéről eddig még hazánkban nem érkeztek jelentések. 1971-ben azonban a Balotaszállási Kosuth tsz-ből nagyobb mérvű fellépését jelezték. A nyártermelő csemetekertben a lombfelület 5–10%-át megrágta.

A nyárfa apróbagolyt Magyarországon többhelyütt gyűjtötték. Lápi égererdőkben, fűzesekben és száraz tölgyerdőkben, sőt homokos területeken is előfordul.

A hazánktól délre fekvő államokban komoly nyárkártevőként tartják számon. Jugoszláviai előfordulásáról és kártételéről Jodal (1967) számol be. Bul-